

SUN'IY INTELLEKT HAMDA TA'LIM JARAYONLARINING UYG'UNLIGI

Uktamjonova Dilduzaxon Nematjonovna
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti
Ingliz tili nazariy fanlar kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya

“Sun’iy intellekt yordamida virtual ta’lim muhitini yaratish” mavzusiga bag‘ishlangan bu maqola, ta’lim jarayonida sun’iy intellekt texnologiyalarining imkoniyatlarini tahlil qiladi. Unda virtual o‘quv muhiti orqali ta’lim samaradorligini oshirish, akademik topshiriqlarni baholashda sun’iy intellektning o‘rni va talabalarning individual ehtiyojlariga moslashtirilgan yondashuvlar muhokama etiladi.

Magic School, EducaPlay, ChatGPT, Khan Academy kabi zamonaviy sun’iy intellekt vositalarining ta’limdagi funksiyalari, ayniqsa reading va writing ko‘nikmalarini baholashdagi afzalliklari ochib beriladi. Shuningdek, bu texnologiyalar yordamida o‘quvchilarning qiziqishini oshirish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, matn bilan ishlash malakasini mustahkamlash va mustaqil ta’limga yo‘naltirishdagi ahamiyati ko‘rsatib o‘tiladi.

Annotation

“Creating a Virtual Learning Environment Using Artificial Intelligence”, and it analyzes the opportunities of artificial intelligence technologies in the educational process. It discusses how virtual learning environments can increase educational effectiveness, the role of AI in assessing academic tasks, and how AI can be adapted to students' individual needs.

The research highlights the educational functions of modern AI tools such as Magic School, EducaPlay, ChatGPT, and Khan Academy, especially in the assessment of reading and writing skills. Moreover, it emphasizes the role of these technologies in increasing student engagement, developing critical thinking, strengthening text analysis skills, and promoting autonomous learning.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th July, 2025

Аннотация

«Создание виртуальной образовательной среды с помощью искусственного интеллекта» и анализирует возможности применения технологий искусственного интеллекта в учебном процессе. В этой работе рассматриваются пути повышения эффективности образования с помощью виртуальной среды, роль ИИ в оценке академических заданий, а также подходы, адаптированные к индивидуальным потребностям студентов.

В исследовании раскрываются функции современных ИИ-инструментов, таких как Magic School, EducaPlay, ChatGPT и Khan Academy, особенно в процессе оценки навыков чтения и письма. Кроме того, подчеркивается значение этих технологий в повышении мотивации учащихся, развитии критического мышления, навыков работы с текстом и способности к самостоятельному обучению.

Key words: artificial intelligence, eduplay, critical thinking, ChatGPT, academic tasks.

Zamonaviy ta'lim jarayoni o'quvchilarda nafaqat bilim, balki mustaqil fikrlash, ijtimoiy ong va global muammolarga nisbatan mas'uliyatli munosabatni shakllantirishga yo'naltirilgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 27-fevraldagi PQ-4623-sonli qarorida pedagogik ta'limning sifatini xalqaro mezonlar asosida takomillashtirish, ilg'or pedagogik texnologiyalarni joriy etish va zamonaviy talablarga javob beradigan mutaxassislar tayyorlash muhim vazifa sifatida belgilangan¹. Shuningdek, PQ – 5117-sonli qarorda chet tillar, ayniqsa ingliz tilini chuqur va tizimli o'rganish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilgan.²

1 Mirziyoev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. T. 1. – Toshkent: O'zbekiston, 2017.

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi —Chet tillarni o'rganishni yanada takomillashtirish va rivojlantirishga doir chora-tadbirlar to'g'risidagi PQ-5117-sonli qarori.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th July, 2025

Ushbu mavzu doirasidagi tahlillar, kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalarini ingliz tili o'qitish jarayoniga samarali tatbiq etish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqishga asos bo'lib xizmat qiladi.

Bugungi kunda o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida interaktiv, personalizatsiyalangan, qulay va samarali ta'lim muhitini yaratish ehtiyoji ortib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, virtual ta'lim muhitini sun'iy intellekt asosida tashkil etish — nafaqat texnologik yangilik, balki pedagogik, metodik va ijtimoiy jihatdan ham dolzarb yo'nalish hisoblanadi. Bu nafaqat ta'lim jarayonini avtomatlashtirish va yengillashtirish, balki talabanning ehtiyojlariga mos mashg'ulotlar, baholash va tahlil imkonini beruvchi ilg'or yondashuvni shakllantiradi.

Ayniqsa, ingliz tilini o'qitishda sun'iy intellektidan foydalanish — matnlar bilan ishlash, grammatik xatolarni aniqlash, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, yozma va og'zaki nutq ko'nikmalarini baholashda sezilarli natijalar berayotgani bilan ahamiyatlidir. ChatGPT, Magic School, EducaPlay va Khan Academy kabi platformalar orqali yaratilgan virtual o'quv muhiti talabanning mustaqil o'rganish ko'nikmasini, bilimga bo'lgan motivatsiyasini va interaktiv ishtirokini kuchaytiradi. Shu sababli, sun'iy intellekt yordamida virtual ta'lim muhitini yaratish bugungi ta'lim tizimining rivojlanishida nafaqat texnik, balki ijtimoiy va metodik jihatdan ham dolzarb muammolardan biri bo'lib, yangi bosqichdagi ta'lim islohotlariga mos va zamon talablari darajasida yechimlar taklif etadi.

Sun'iy intellekt bugungi kunda sog'liqni saqlash, ta'lim, iqtisodiyot, huquqni muhofaza qilish, transport va shunga o'xshash ko'plab sohalarda qo'llanilmoqda.

Sog'liqni saqlash

Tibbiyotda SI — bemorlarni aniqlash, kasallikni tashxislash, davolash usullarini taklif qilish va sog'liqni kuzatish bo'yicha ulkan yutuqlar keltirmoqda. Masalan, IBM Watson sun'iy intellekti saraton bilan bog'liq millionlab ilmiy maqolalarni tahlil qilib, shifokorlarga eng yaxshi davolash usullarini taklif qila oladi. SI yordamida hatto o'pka saratoni, yurak kasalliklari va boshqa kasalliklar oldindan aniqlanishi mumkin.

Ta'lim

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th July, 2025

Sun'iy intellekt o'quvchilarning ehtiyojiga qarab moslashtirilgan darslarni yaratishi mumkin. Misol uchun, "intellektual repetitorlik tizimlari" o'quvchining zaif joylarini aniqlab, shu asosda maxsus mashg'ulotlar taklif qiladi. Bundan tashqari, SI avtomatik baholash va muallimlarga tavsiyalar berishda ham yordamchi bo'ladi.

Iqtisodiyot va moliya

SI algoritmlari aksiyalar narxidagi o'zgarishlarni oldindan bashorat qilish, firibgarlikni aniqlash va kreditga layoqatli mijozlarni baholashda keng qo'llaniladi. Banklar mijozlarning sarf-harajatlarini tahlil qilib, shaxsiylashtirilgan moliyaviy xizmatlarni taklif etmoqda.

Huquqni muhofaza qilish

Kamera kuzatuvlari va yuzni aniqlash texnologiyalari jinoyatchilarni aniqlash va ularni kuzatib borishda yordam bermoqda. Shuningdek, SI jinoyat sodir bo'lishining ehtimolini oldindan baholash orqali politsiyaga xavfli joylarga ko'proq e'tibor qaratishga imkon yaratadi. Biroq bu borada shaxsiy hayot daxlsizligi va teng huquqlilik borasida xavotirlar mavjud.

Transport

Avtonom mashinalar, dronlar va aqlli transport tizimlari — SI texnologiyasining eng ko'zga ko'ringan namunalaridan biridir. Ushbu tizimlar xavfsizlikni oshiradi, tirbandliklarni kamaytiradi va yo'lovchi xizmatlarini yaxshilaydi. Shuningdek, sun'iy intellekt yuk tashish yo'nalishlarini optimallashtirish va xarajatlarni kamaytirishda ham foydali.

Virtual hayot hamda sun'iy intellekt asosiy texnologiyalari analizi

Sun'iy intellekt imkoniyatlari bilan birga, bir qator jiddiy muammolar va xavotirlar ham yuzaga chiqmoqda. Bular ish o'rinlarining yo'qolishi, shaxsiy hayot daxlsizligi, siyosiy manipulyatsiya, noto'g'ri qarorlar, va noto'g'ri algoritmik xulq-atvor bilan bog'liq.

Ish o'rinlarining yo'qolishi

Ko'plab sohalarda — ayniqsa, takrorlanuvchi va avtomatlashtirilgan ish joylarida — SI texnologiyalari odamlarga ehtiyojni kamaytirmoqda. Masalan, haydovchisiz transport vositalari, chat-botlar, zavod robotlari millionlab ishchilar o'rnini bosishi

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th July, 2025

mumkin. Bu ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi, ishchilarning qayta tayyorlanishini talab qilishi mumkin.

Shaxsiy hayot va xavfsizlik

Yuzni tanish, harakatni kuzatish, va ma'lumotlarni yig'ish texnologiyalari fuqarolarning shaxsiy hayoti daxlsizligini xavf ostiga qo'yadi. Totalitar davlatlarda bu texnologiyalar aholiga nisbatan nazorat va bosim vositasiga aylanishi mumkin. Shu bilan birga, texnologiyalar noto'g'ri qo'llanilsa, jinoyatchilar ham ularni o'z maqsadlarida ishlatishlari mumkin.

Algoritmik noto'g'rilik va kamsitishlar

SI tizimlari insonlar yaratgan ma'lumotlar asosida o'rganadi. Agar bu ma'lumotlar biryoqlama yoki noto'g'ri bo'lsa, SI ham kamsituvchi yoki noto'g'ri qarorlar chiqarishi mumkin. Masalan, yollash tizimlari jins yoki irq asosida noto'g'ri qarorlar berishi mumkin.

Siyosiy manipulyatsiya

SI yordamida ijtimoiy tarmoqlarda soxta yangiliklar, botlar va manipulyativ kontentlar yaratilib, saylovlarga ta'sir ko'rsatish holatlari kuzatilgan. Bu demokratiyani zaiflashtirishi va ijtimoiy ishonchni buzishi mumkin.

Qarorlar ustidan nazorat

Ayrim holatlarda SI mustaqil ravishda qaror qabul qiladi — ayniqsa, harbiy va xavfsizlik sohalarida. Bunday vaziyatlarda inson nazorati yo'qolib, noto'g'ri yoki halokatli qarorlar qabul qilinishi ehtimoli oshadi.

Siyosiy tavsiyalar

Sun'iy intellekt (SI) sohasidagi muammolarni hal qilish uchun hukumatlar, tadqiqotchilar, xususiy sektor va fuqarolik jamiyati birgalikda ishlashi kerak. Quyidagi tavsiyalar SI texnologiyalarini xavfsiz, adolatli va insonparvar tarzda rivojlantirishga yordam beradi:

1. SI etikasi va boshqaruvini rivojlantirish

Hukumatlar, texnologik kompaniyalar va ilmiy doiralar SI tizimlarining shaffof, tushunarli va hisobdor bo'lishini ta'minlashlari lozim. Etik kodekslar, audit tizimlari va mustaqil nazorat institutlari yaratilishi kerak.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th July, 2025

2. Mehnat bozoriga moslashuv

Ishchilarning qayta tayyorlanishi va yangi kasb-hunarlar o'rgatilishi uchun davlat siyosatlari ishlab chiqilishi kerak. Raqamli savodxonlik, texnik ko'nikmalar, insonparvar fanlar va moslashuvchan ta'lim asosiy e'tiborga olinishi lozim.

3. Shaxsiy hayotni himoya qilish

Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish qonunlari kuchaytirilishi va texnologik qurilmalar orqali yig'ilayotgan ma'lumotlar ustidan foydalanuvchining nazorati oshirilishi zarur. Maxfiylik, ruxsat asosida foydalanish va shaffoflik tamoyillari asosida siyosatlar ishlab chiqilishi kerak.

4. Global hamkorlik

SI xalqaro masalaga aylangan. Shuning uchun global miqyosda hamkorlik qiluvchi institutlar va tamoyillar zarur: ayniqsa, harbiy soha, xavfsizlik, etik normalar, va ilmiy izlanishlar sohasida.

5. Kamsitmaslik va adolat

SI algoritmlarining har tomonlama tekshirilishini ta'minlash kerak. Ular barcha guruhlar uchun adolatli bo'lishi lozim. Bu ma'lumotlar bazalarini diversifikatsiya qilish, testlash va mustaqil ekspertlar tomonidan audit qilish orqali amalga oshiriladi.

Sun'iy intellekt — bu hozirgi va kelajakdagi jamiyat, iqtisodiyot va hukumat uchun hal qiluvchi texnologiya. U hayotimizning ko'plab jabhalarini tubdan o'zgartirmoqda: moliyaviy xizmatlar, milliy xavfsizlik, sog'liqni saqlash, jinoyatga qarshi kurash, transport va aqlli shaharlar. AI imkoniyatlaridan to'liq foydalangan holda, unga bog'liq xavflarni ham hisobga olishimiz zarur. Biz siyosatchilar, tadqiqotchilar va jamiyat a'zolari sifatida quyidagilarga intilishimiz lozim: ma'lumotlarga kengroq kirish imkonini yaratish, AI bo'yicha ilmiy tadqiqotlarni rivojlantirish, raqamli ta'limni takomillashtirish, AI bo'yicha siyosatlarni shakllantirish, kamsitishni bartaraf etish, inson nazoratini saqlab qolish va zararli harakatlarga qarshi chora ko'rish. Agar ushbu tavsiyalar bajarilsa, sun'iy intellekt biz uchun yanada yaxshiroq, adolatli va xavfsiz kelajak yaratishda yordam beradi.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th July, 2025

Foydalanilgan adabiyotlar:

I. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlari

1. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
2. Mirziyoev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. T. 1. – Toshkent: O‘zbekiston.. 2017.
3. Tilavov, Sh. Q. (2022). Ta’lim tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish. Arxiv nauchnix issledovaniy, 12, 1046–1051.
4. 9. Shamuratov, J. U. (2021). Zamonaviy ta’limda raqamli texnologiyalar: filologiya va pedagogika sohasida zamonaviy tendensiyalar. Sovremennoe obrazovanie, 6(1), 45–49.
5. 10. Abdurahmonova, Z. (2023). O‘zlashma atamalarni o‘zbek tilida ishlatish muammolari. Jurnal inostrannix yazikov i lingvistiki, 3(2), 75–80.
6. 11. Polat, E. S. (2014). Novie pedagogicheskie i informacionnie texnologii v sisteme obrazovaniya. Moskva: Akademiya.
7. 12. Solovova, E. N. (2011). Metodika obucheniya inostrannim yazikam: bazoviy kurs. Moskva: AST Press.